

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniæ Agrippinæ, 1653

2. Gymnasiu[m]. Academia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

ARTICULUS II.

GYMNASIUM, ACADEMIA.

SUPERIORI jungenda est explicatio quorundam re-
 centium doctissimorum virorum, qui per *Domum*
Sapientiae arbitrantur significari *Ædificium* ad docen-
 dum & discendum publice constitutum, sive id vocetur
Gymnasium, sive *Academia*, aut more Hebræorum, *Domus*
doctrinae: quomodo Chaldaeus Genesis xxv. nominat ea
 tabernacula, quæ dicitur inhabitasse Jacob *Sapientia*
 studiosus. Censet igitur, Salomonem ædificasse juxta
 Regiam & templum, immò in atrio templi amplissi-
 mum *Gymnasium*, sive *Academicum palatium*, in quo
 Doctores profiterentur *Sapientiam*: quod idcirco non
 tantum *Domus Sapientia*, sed & *Sapientia* dici potuit, quo
 pacto Romæ appellatur vasta illa moles, in qua discipuli
 narum omnium Magistri prælectiones habent. Ut hic
 locus suas haberet *Cathedras*, excidit columnas septem
 & aptavit in septem *Artium liberalium* suggestu, sive
 præaltas ex marmore elaboratas *Cathedras*, in quibus
 sedendo aut stando docerent magistri. Alii per septem
 Columnas indicari etiam putant, septem auditoria, au-
 las, seu classes, & Scholas, ut nunc loquimur, in quibus
 cathedræ marmoreo ornatu visendæ erectæ fuerint,
 quibus Doctores artes omnes liberales, quisque suam
 profitebatur. Ex antiquis Optarus Milevitanus aliquando
 habet scribens contra Parmenianum lib. i. quod huc fa-
 cit: exponens enim illud Isaiaë xxii. *Onus vallis visionis*
 hunc in modum commentatur: *Non ait, in Sion sed in valle*
eius valle: non in illo monte Sion, quem in Syria Palæstina
 mu-

in muris Ierusalem parvus determinat rivus, in cuius vertice est non magna planities, in qua fuerunt septem synagoga, ubi Iudeorum populus conveniens legem per Moſen datam diſcere potuiſſet. Inde ſcriptum eſt in eodem Propheta: *De Sion exhibit lex & Verbum Domini de Ierusalem, Iſaiæ ſecundo cap.* Ex Rabinis Aben-Ezra ſeptem columnas interpretatur ſeptem Artes liberales: Scientiæ enim, inquit R. Levi, ſunt columnæ prudentiæ & Sapientiæ. Nec abſurdâ analogiâ dicere poſſes, Columnas ſeptem, deſignare ſeptem Artium aut ſcientiarum Profeſſores conſiſtentes in cathedris: ſunt enim Columnæ, qui populum in veritate ac Sapientiæ dogmatibus erudiunt. Quomodo ad Galatas II. ſcribit Paulus de Coapoſtolis: *Iacobus & Cephas & Ioannes, qui videbantur eſſe Columnæ.*

ANCILLÆ à Sapientiâ miſſæ ut vocarentur ad Arcem & ad mœnia Civitatis ſignificare poſſunt in hoc interpretandi genere diverſas Facultates, quomodo nunc appellamus, Oratoriâ, Philoſophicam, Legalem, Theologicam, quæ tradebantur in Academiâ, & auditores ab inferioribus ſtudiis ad altiora invitabant; tum verò etiam ſua ſpecie, & objectorum elegantiam alliciebant, non modò Jeruſolymites & Judæos, ſed exteros etiam ac profelytos, ut venirent ad Arcem; mœnibus ac propugnaculis munitiſſimâ in qua Domum doctrinæ Salomonem conſtituiſſe, ſunt, qui exiſtimant, ut exciperent ex ore Profeſſorum, Sapientiæ dogmata. Quò fortasſe ſpectat aliquatenus iſtud Canticorum IV. *Sicut Turris David collum tuum (ô Sponſa) quæ adificata eſt cum propugnaculis mille clypei pendent ex eâ.* Quod Theodoretus de doctrinarum apparatu exponit, quarum copia, ſicut & Doctorum erat in domo Sapientiæ, quam arx continebat, & tuebatur. *Habet collum tuum,* inquit Sponſus, *quod eſt caput tuum & faciem ſuſtinet, omnes aliorum Magiſtrorum;*

aut aliarum Academiarum) doctrinas, quibus, tanquam iaculis cinctos aduersarios transfigis: habet etiam clypeos multos, quibus protegeris, & ignita hostis tela extinguis: munita enim es spiritus armatura, & facie hostes vulneras, cum omnibus fortium sagittis abundes, eosque modo per Prophetas, modo per Apostolos redarguis. Eodem referri potest, quod scribit Isaias capite secundo, ubi Populus anhelans ad veræ doctrinæ scaturiginem properat, & trahit secum obvios quoslibet hoc invitatorio: *Venite & ascendamus ad montem Domini & ad Domum DEI Iacoc.* quænam illa? Domus Sapientiae: sequitur enim: *& docebit nos vias suas.* Item, capite xxxiii. dicit idem Propheta de Sapientiae studio: *Iste in excelsis habitabit: munimenta saxorum sublimitas eius. Vbi (nisi hic) est litteratus? ubi legis verba ponderans? Vbi Doctor parvulorum? Lxxra legunt, Vbi grammatici? ubi conciliatores? ubi est, qui numerat eos, qui nutriuntur.* Quibus indicari opinatur non nemo, in Gymnasio arcis Sion, & Academia Salomonica, præter Doctores facultatum superiorum, scholis præfuisse etiam Grammaticæ peritos. Quod dixi de Gymnasio in altissima montis planitie aperto confirmari potest ex Iustino Mart. qui dialogo contra Triphonem, asserit, antiquos Mithræ, hoc est, Solis sacerdotes, imitatos fuisse Hebræos in saxorum Sionis sublimitate docentes, quippe qui ad eum modum in speluncâ saxæâ discipulos suos erudierint. Quod scribit etiam non uno loco Tertullianus. (a)

Ad splendorem autem, & decus immortalis Academicæ istius Jerosolimitanæ facit, quod qui illam fundavit sapientissimus Salomon, primus in eo jam ædificato docere publicè cæperit, Professor excellentissimus, cum privatim domi suos prius docuisset. Hinc tantum auditorum undique confluentium accursus. *Veniebant* inquit

(a) Tertull. lib. de cor. milit. lib. de præscript. cap. 4.

inquit scriptura, de cunctis populis ad audiendam Sapien-
 tiam Salomouis. & ab universis Regibus terra, qui audiebant Sapien-
 tiam eius. Et quos ad contemplationem sui Jerosolyma
 non traxerat, unius Doctoris Sapientiæ fama perduxit ut
 asserit P. Hieronymus epistola ad Paulinum. Porro,
 cum templum Jerosolymitanum habuerit portas, por-
 ticus, exedras, receptacula audirorum ac professorum,
 immò domunculas pro fœminis DEO consecratis, exi-
 stimant nonnulli locum Academiæ, seu Domum Sapi-
 entiæ, fuisse in Porta Templi, (a) Orientali, ut Arias
 Montanus, & S. Antoninus, (b) qui sentiunt, sive in
 porta, sive in porticu magisterium exercuisse Doctores
 Academicos: aliis haud magno discrimine, in atrio,
 juxta portam Orientalem. De quo loco accipi potest il-
 lud Pauli Apostoli Actuum xxv. Neque in templo inve-
 nerunt me cum aliquo disputantem: nimirum, in Gymnasio,
 quod in templi atrio erat: quamvis nullum fit incom-
 modum, si porticus Salomonis intelligatur, ut Joannes
 Lorinus monuit.

CONVENIENTIBUS. ad Auditorium Academicum,
 hic erat ordo confidendi, quem ex traditione synagogæ
 refert S. Ambrosius *In ad Corinth.* 14. Sedentes disputa-
 bāt seniores è cathedris, juniores in subselliis, novissimi
 in pavimento supra stratas humi stercas excipiebant
 doctorum dicta. Quo spectabat illud Pauli Apostoli
 Actuum xxii. *Nutritus sum in ista civitate, nempe, Jerusa-
 lem, secus pedes Gamalielis, eruditus iuxta veritatem paterna le-
 gis.* Nam non interierat Academia Salomonis & hoc Sa-
 pientiæ gymnasium tempore Christi, qui præsentia sua
 & auctoritate illud honorare voluit quando parentes
 invenerunt illum in templo sedentem in medio Docto-
 rum, ut est Lucæ secundo. Denique ad Academiæ huius

I 3

excel-

(a) *Mans. in Apparatu* (b) S. Ant. 1. par. tit. 5. cap. 1. §. 5.

excellentiã spectat, quod ipsa fuerit antiquissima, si comparetur cum externorum gymnasiis, ut Matrix dici possit reliquarum Academiãrum, eo loquendi genere, quo matricem arborem vocavit suetonius in Augusto ex quã stolones succreverunt, & quo matrices urbes appellantur, quã à Græcis *μετροπόλεις*, ex quibus multæ aliæ urbes natæ & ductæ sunt. Nam ex eã prodierunt, Pythagorica, Socratica, Platonica, Aristotelica, harum enim auctores ac magistros, ceterosque Gentium Philosophos à Salomone, & Hebræis Sapientiæ dogmata accepisse ostendunt Patres antiqui, Eusebius, (a) Clemens Alexandrinus, (b) & alii.

(a) lib. 3. de prepar. Evang. cap. 13. (b) lib. 1. Stromat. S. Ambro. lib. 1. Epist. 6.

A R T I C V L V S III.

ENCYCLOPÆDIA

Orbis Scientiarum.

A Dictâ interpretatione non multum abit illa pervertus quorundam, cujus meminit Origenes, qui Domum Sapientiæ voluerunt esse orbem univertsum scientiarum, quæ eruditis ENCYCLOPÆDIA dicitur, tracto nomine à circularis figuræ perfectione, ut Latine dici possit *Circularis* vel *Orbicularis scientia*: nempe, artium omnium & disciplinarum perfecta scientia: Ugoni de S. Charo Cardinali commentanti in Proverbia Salomonis, vocatur *Philosophia Domus Sapientiæ*, inquit, est *Philosophia*. Septem Columnæ sunt septem Artes liberales, scilicet, *Grammatica, Dialectica, Rhetorica, Arithmetica, Musica, Geometria, Astronomia*: deinde ad mores parabolam transfert, & septem illis Disciplinis, quomodo uti debet Sapientiæ Auditor: & quomodo in ædificio suo tanquam